

Kiedy dziecko mówi TOCHAM CIE - najprawdopodobniej ma problem z wymową głosek tylnojęzykowych!

Głoski tylnojęzykowe, to te, podczas których pracuje tylna część języka, są to głoski: **k, g, h.**

Prawidłowa wymowa tych głosek powinna ukształtować się pomiędzy 1,5 a 3 rokiem życia. Po tym okresie należy skonsultować się z logopedą.

Nieprawidłowa wymowa głosek tylnojęzykowych polega najczęściej na zastępowaniu ich innymi, np:

kappacyzm - nieprawidłowa realizacja głosek k, ki, zastępowanie przez t, ti (np. kura – tura, kino-tino),

gammacyzm – nieprawidłowa realizacja głosek g, gi, najczęściej zastępowanie przez d, di (np. głowa – dłowa, gitara – ditara),

hittacyzm- nieprawidłowa realizacja głosek h, hi, najczęściej zastępowanie przez f, fi (np. Hania – Fania, hipopotam-fipopotam).

Zjawisko zastępowania głosek najczęściej występuje jako etap przejściowy w procesie kształtowania się mowy, jednak w przypadku przedłużania się nieprawidłowej artykulacji należy skonsultować się ze specjalistą.

Najczęstsze przyczyny nieprawidłowej artykulacji głosek tylnojęzykowych:

- Zbyt niska sprawność ruchowa języka(głównie tylnej jego części), podniebienia miękkiego
- Skrócone wędzidełko podjęzykowe
- Przerost 3 migdałka
- Problemy z nosem (krzywa przegroda)
- Niedosłuch
- Zaburzenia słuchu fonematycznego
- Złe wzorce

Aby stymulować rozwój poprawnej artykulacji głosek tylnojęzykowych oraz zapobiegać wadom wymowy wskazane są ćwiczeni, które można wykonywać z dzieckiem w domu.

Ćwiczenia przygotowujące do prawidłowej artykulacji k,g:

1. Picie gęstych płynów przez długą, cienką słomkę.
2. Naśladowanie ssania cukierka przy opuszczonej żuchwie.
3. Zabawa w ziewanie przy szeroko otwartych ustach.
4. Chuchanie na zmarzniete dłonie, lusterko itp.
5. Przysysanie drobnych papierków do rurki i przenoszenie ich na planszę.
6. Gulgotanie przy płukaniu ust.
7. Koci grzbiet – opieranie czubka języka o dolne zęby i unoszenie go do góry.
8. Góra-dół – przyklejamy masę języka do podniebienia przy szeroko otwartych ustach i energicznie opuszczamy przód języka w dół.

9. Ćwiczenia wzmacniające tył języka przez wymawianie głósłki [h]: naśladowanie śmiechu:
he, he; ho, ho; he, he; hi, hi; hu, hu; ha, ha.

Ćwiczenia ogólnej motoryki narządów mowy:

- winda – otwórz szeroko buzię, poruszaj językiem tak jakby był windą – raz do góry, raz do dołu;
- malarz – malujemy pędzlem (język) sufit (podniebienie) – zaczynamy od zębów w stronę gardła;
- młotek – wbijamy gwoździe w ścianę. Zamieniamy język w młotek, który będzie wbijał w ścianę (wałek dziaśłowy) zaczarowane gwoździe (najpierw należy szpatułką lub zimną łyżeczką dotknąć podniebienia tuż za górnymi siekaczami nazywając je np. zaczarowanym miejscem lub parkingiem – w tym miejscu język powinien „przybijać” gwoździe);
- liczenie ząbków – dotykanie czubkiem języka kolejnych ząbków na górze i na dole przy szeroko otwartej buzi;
- słoń – ma długą trąbę, którą potrafi wszędzie sięgnąć – a czy ty potrafisz dotknąć językiem ostatniego zęba na górze? (na dole, nosa, brody, ucha itd.);
- wyżymaczka – przeciskanie języka przez maksymalnie zbliżone do siebie zęby
- zlizywanie z płaskiego talerza nutelli, miodu, mleka w proszku – w zależności od upodobań dziecka;
- zdmuchiwanie skrawka papieru umieszczonego na czubku języka;
- przytrzymywanie czubkiem języka przy podniebieniu (na „parkingu”) hallsów, rodzynek, płatków kukurydzianych, rodzynek itp.
- wysyłanie całusków na odległość;
- świnka – wysuwanie obu warg do przodu, udając ryjek;
- wąsy – przytrzymywanie słomki lub ołówka pomiędzy wargą a nosem (oczywiście bez pomocy rąk);
- straż pożarna – naśladowanie syreny poprzez dosadne wymawianie głósłek e – o, i – u, a – u;
- konik – kłaskanie czubkiem i środkiem języka;
- sklejanie pierogów – nagryzanie brzegów języka zębami (masaż i rozciąganie języka);
- półeczka – wysuwanie szerokiego języka z buzi nie dotykając zębów;
- odrywanie językiem przyklejonego do podniebienia opłatka, andruta
- oprzeć czubek języka o dolne zęby – język wybrzusić tak aby górne zęby skrobały jego grzbiet (drapiemy koci grzbiet);
- płukanie gardła wodą – gulgotanie, • dmuchanie przez nos na watkę (piórko) zawieszoną na nitce,
- przy wymawianiu głósł „k”, „g” można kłaść dłoń na gardle, aby ukazać dziecku, że głósłka ta powstaje z tyłu jamy ustnej a nie z przodu.
- Pomocne może być włożenie końców dwóch palców między górne a dolne siekacze w celu „przytrzymania” czubka języka, co w znacznym stopniu utrudni zamianę głósłki „k” na „t”.
- zwarcie tylnej części języka z podniebieniem miękkim – niezbędne do artykulacji „k, g, h” - łatwiej uzyskać w pozycji leżącej z lekko odchyloną do tyłu głową

Utrwalanie prawidłowej artykulacji głósłek tyłnojęzykowych:

-wymawianie przy szeroko otwartych ustach sylab: aka, oko, uku, eke, iki, yky, ak, ok, ek, uk, ik, yk, ka, ko, ke, ku, ky, ki, aga, ogo, ege, ugu, ygy, igi, ag, og, eg, ug, yg, ig, ga, go, ge, gu, gy, gi , aha, uhu, ehe, yhy, itp.

-powtarzanie wyrazów i zdań zawierających głósłki; k,g,h.

Bibliografia:

1. Chrzanowska A., Szoplik K., *Zabawy i ćwiczenia logopedyczne. Poradnik dla logopedów, nauczycieli i rodziców*, Wydawnictwo Akademickie, Białystok 2002.
2. Skrzynecka G., *Uczymy się poprawnie mówić. Poradnik logopedyczny z ćwiczeniami (k,g,h)*, WSiP, Warszawa 1998.

Opracowała: dr Elżbieta Dolata- logopeda